

2. *Постановление Конституционного Суда Российской Федерации* от 17.01.2013 г. № 1-П «По делу о проверке конституционности положения ч. 5 ст. 19.8 КоАП РФ в связи с жалобой ООО «Маслянский хлебоприемный пункт»» // СПС Консультант плюс.

3. *Дементьева Е. Е.* Экономическая преступность и борьба с ней в странах с развитой рыночной экономикой (на материалах США, Германии) // *Актуальные вопросы борьбы с преступностью в России и за рубежом.* — М., 1992. — Вып. 5. — С. 37.

4. *Козочкин И. Д.* Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенная части : учебник / под ред. И. Д. Козочкина. — 3-е изд., перераб. и доп. — М., 2010. — С. 52.

5. *Постановление Пленума ВАС РФ* от 20.12.2006 г. № 67 «О некоторых вопросах практики применения положений законодательства о банкротстве отсутствующих должников и прекращении недействующих юридических лиц» // *Вестник ВАС РФ.* — 2007. — № 2.

6. *Определение Конституционного Суда РФ* от 07.12.2010 г. № 1620-О-О «Об отказе в принятии к рассмотрению жалобы ЗАО «Райффайзенбанк» на нарушение конституционных прав и свобод чч. 4, 7 ст. 2.10 КоАП РФ» // СПС Консультант плюс.

Олексій Петрович ГОРОХ,

канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри галузевих правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія»

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ДОДАТКОВОГО ПОКАРАННЯ

1. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання може бути застосовано щодо засудженого, який відбуває і основне, і додаткове покарання (ч. 1 ст. 81 КК України). Якщо засуджений звільняється умовно-достроково від відбування і основного, і додаткового покарання, таке умовно-дострокове звільнення від відбування покарання є повним. Наприклад, повним слід визнати умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, застосоване Підволочиським районним судом Тернопільської області у справі Л. Вирішуючи питання про застосування щодо Л. ст. 81 КК, цей суд ухвалою від 14 лютого 2013 р. звільнив засудженого умовно-достроково від відбування основного покарання у виді виправних робіт на невідбутий строк (9 місяців і 8 днів) і від додаткового по-

карання у виді позбавлення права керувати транспортними засобами на невідбутий строк (1 рік 8 місяців і 5 днів) [1].

Якщо засуджений звільняється умовно-достроково від відбування лише основного покарання, однак продовжує реального відбувати додаткове покарання, таке умовно-дострокове звільнення від відбування покарання є частковим. Зокрема, саме таке часткове умовно-дострокове звільнення від відбування покарання було застосоване Машівським районним судом Полтавської області у справі Ю. Суд, розглядаючи подання про умовно-дострокове звільнення Ю. від відбування покарання, знайшов підстави для звільнення цього засудженого лише від відбування основного покарання у виді позбавлення волі на строк 2 роки 4 місяці 27 днів, залишивши йому відбувати повністю додаткове покарання у виді позбавлення права керування транспортними засобами на строк 3 роки. Ухвалою апеляційного суду Полтавської області від 21 травня 2013 р. ухвала Машівського районного суду Полтавської області від 13 березня 2013 р. залишена без змін [2]. Отже, суд може не встановити підстав для умовно-дострокового звільнення засудженого від відбування додаткового покарання.

2. Яке ж це додаткове покарання, від відбування якого засуджений може бути звільнений умовно-достроково? У юридичній літературі висловлена думка, що умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання рівною мірою поширюється на всі без винятку види додаткових покарань [3, с. 27]. Однак вважаємо, що за змістом закону таким додатковим покаранням, від якого суд може звільнити достроково (тобто до закінчення строку), є лише позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (це єдине додаткове покарання, що має строковий характер). Наголошує на цьому і Верховний Суд України [п. 7 ППВСУ від 26 квітня 2002 р. № 2 «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким»]. Дотримуються цього положення і суди. Проведене нами узагальнення судової практики показало, що при вирішенні питання про умовно-дострокове звільнення суди не вирішують питань про звільнення від відбування інших додаткових покарань, крім позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. І це правильно, оскільки інші додаткові покарання (штраф, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, конфіскація майна) не є строковими.

3. При призначенні позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткового покарання

ня до арешту, обмеження волі, тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі на певний строк — воно поширюється на весь час відбування основного покарання і, крім цього, на строк, встановлений вироком суду, що набрав законної сили. При цьому строк додаткового покарання обчислюється з моменту відбуття основного покарання, а при призначенні покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове до інших основних покарань, а також у разі застосування статті 77 цього Кодексу — з моменту набрання законної сили вироком (ч. 3 ст. 55 КК України).

З урахуванням наведеного, вважаємо, що умовно-достроково звільнення від відбування додаткового покарання може мати місце у двох ситуаціях: 1) коли питання про умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання виникає до повного відбування засудженим основного покарання; 2) коли питання про умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання виникає після повного відбуття засудженим основного покарання.

Варто погодитися з тим, що якщо питання про умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання виникає до повного відбуття засудженим основного покарання, то мінімальна необхідна для відбування частини строку додаткового покарання, після відбуття якої можливе умовно-дострокове звільнення від такого покарання, визначається тільки з урахуванням основного покарання [4, с. 98]. Звільнення від додаткового покарання у цьому разі не є самостійним, воно носить підлеглий характер стосовно умовно-дострокового звільнення від основного покарання [5, с. 152]. За слухним висловлюванням Ю. М. Ткачевського, відбування частини основного покарання — це основа, до якої може прикнути і умовно-дострокове звільнення від додаткового покарання [6, с. 20].

Слід також мати на увазі, що у першій ситуації питання про умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання суд може вирішити не тільки тоді, коли про це порушено питання у поданні органу, який відає виконанням покарання, а й за своєю ініціативою [п. 8 ППВСУ від 26 квітня 2002 р. № 2 «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким»].

Якщо ж питання про умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання виникло після повного відбуття за-

судженням основного покарання, суд може повністю або частково звільнити його від додаткового покарання після фактичного відбуття встановленої законом частини останнього та за наявності інших зазначених у законі умов [п. 10 ППВСУ від 26 квітня 2002 р. № 2 «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким»]. Наприклад, вироком Павлоградського районного суду Дніпропетровської області від 29 жовтня 2009 р. К. був засуджений за ч. 1 ст. 364 КК України до 3 років 6 місяців позбавлення волі з позбавленням права виконувати функції представників влади, займати постійно або тимчасово на підприємствах, установах та організаціях, незалежно від форм власності, посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків або виконувати такі обов'язки за спеціальними повноваженнями строком на 3 роки. Після повного відбуття основного покарання К. звернувся до суду з клопотанням про умовно-дострокове звільнення його від відбування зазначеного вище додаткового покарання. 25 червня 2013 р. Павлоградський районний суд Дніпропетровської області, розглядаючи це клопотання К. ухвалив умовно-дострокового звільнити його від відбування додаткового покарання у вигляді позбавлення права виконувати функції представників влади, займати постійно або тимчасово на підприємствах, установах та організаціях, незалежно від форм власності, посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків або виконувати такі обов'язки за спеціальними повноваженнями, оскільки він довів своє виправлення та фактичного відбув встановлену законом частину додаткового покарання [7].

Доречно зазначити, що окремі вітчизняні юристи необґрунтовано заперечують можливості умовно-дострокового звільнення від відбування додаткового покарання після повного відбуття засудженням основного покарання. Однак переконливих аргументів на користь своєї позиції, на нашу думку, Д. С. Шиян не наводить [8, с. 186—187].

4. Вивчення нами судової практики показало, що непоодинокими є випадки, коли суди допускають помилки, і у резолютивній частині судових рішень не зазначають, від якого саме, основного чи додаткового покарання, умовно-достроково звільнений засуджений. Видається, що саме таку помилку було допущено в ухвалі Дзержинського районного суду м. Харкова від 9 липня 2013 р. Розглядаючи питання про застосування щодо Б. положень ст. 81 КК і звільнен-

ня його від відбування покарання у виді 3 років позбавлення волі з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк 2 роки, суд прийняв рішення про звільнення засудженого умовно-достроково від відбування покарання на невідбутий строк 5 місяців. При цьому із змісту рішення незрозуміло, від якого саме, основного чи додаткового покарання, умовно-достроково звільнений засуджений Б. [9]. Аналогічну помилку, на нашу думку, було допущено і в ухвалі Богунського районного суду м. Житомира від 24 січня 2013 р. [10].

Трапляються також випадки, коли суди за наявності подання про умовно-дострокове звільнення засуджених від відбування і основного, і додаткового покарання, ігнорують вирішення питання про звільнення особи від відбування додаткового покарання. Наприклад, подібне ігнорування вирішення цього питання було допущено в постанові Шевченківського районного суду м. Чернівці від 15 жовтня 2012 року при розгляді справи М. Враховуючи допущені судом першої інстанції порушення норм кримінально-процесуального закону ухвалою апеляційного суду Чернівецької області від 21 травня 2013 р. постанову Шевченківського районного суду м. Чернівці від 15 жовтня 2012 року було змінено; ухвалено вважати М. умовно-достроково звільненим від відбування як основного покарання у вигляді 10 місяців 27 днів позбавлення волі, так і від додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати керівні посади в органах державної влади строком на 3 роки [11].

Отже, умовно-дострокове звільнення від відбування додаткового покарання поширюється лише на засуджених до позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Питання про умовно-дострокове звільнення від відбування цього додаткового покарання суд може розглянути як до повного відбування засудженим основного покарання, так і після повного його відбування.

Л і т е р а т у р а

1. *Архів Підволочиського районного суду Тернопільської області.* Справа № 1-в/604/4/13.
2. *Архів апеляційного суду Полтавської області.* Справа № 540/229/13-к.
3. *Тютюгин В. И.* Условно-досрочное освобождение от наказания : учеб. пособ. / В. И. Тютюгин. — Х. : Изд-во Харьк. юрид. ин-та, 1981. — 68 с.

4. *Казначеева Д. В.* Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Д. В. Казначеева. — Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. — 207 с.

5. *Скибицкий В. В.* Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания / В. В. Скибицкий. — К. : Наукова думка, 1987. — 184 с.

6. *Ткачевский Ю. М.* Условно-досрочное освобождение от отбывания наказания // Вестник Московского университета. Сер. 11: Право. — 2002. — № 1. — С. 16—40.

7. *Архів Павлоградського районного суду* Дніпропетровської області. Справа №185/5670/13-к.

8. *Шиян Д. С.* Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид кримінального покарання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Д. С. Шиян. — Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2008. — 270 с.

9. *Архів Держинського районного суду* м. Харкова. Справа № 638/9895/13-к.

10. *Архів Богунського районного суду* м. Житомира. Справа № 295/173/13-к.

11. *Архів апеляційного суду* Чернівецької області. Справа № 11/ 796/1112/2013.

Олександр Богданович ЗАГУРСЬКИЙ,

канд. юрид. наук, доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

ВПЛИВ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА НА ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПИ

У другій половині XVIII ст., для якого були притаманні насиченість великої кількості переворотів в історії західноєвропейського суспільства, в Мілані, який на той час входив у склад монархії Габсбургів, з'явилася фундаментальна наукова праця «Про злочини і покарання» Чезаре Беккарія, якій судилося здійснити цілу революцію у сфері кримінального права і процесу. Усталені століттями погляди щодо правової природи кримінально-правової та кримінальної процесуальної політики були піддані ретельному аналізу. Вес